

PIRKANMAAN PÄIHDEPALVELUT

Opas Pirkanmaan kuntien päihdepalveluista

Hanna Bragge
Janette Hiltunen

Opinnäytetyö
Lokakuu 2011
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto
Tampereen ammattikorkeakoulu

TAMPEREEN AMMATTIKORKEAKOULU
Tampere University of Applied Sciences

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Hoitotyön koulutusohjelma
Hoitotyön suuntautumisvaihtoehto

BRAGGE, HANNA & HILTUNEN, JANETTE :
Pirkanmaan päihdepalvelut – opas Pirkanmaan kuntien päihdepalveluista

Opinnäytetyö 48 s
Lokakuu 2011

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli tuottaa opas Pirkanmaan kuntien päihdehoito-paikoista yhteystietoineen. Opas tulee käyttöön somaattisen osaston hoitajille. Somaattisella osastolla hoidetaan paljon myös päihdeongelmaisia potilaita. Tämän vuoksi opas voi olla tärkeä apuväline hoitajille autettaessa päihdeongelmaista.

Oppaan tiedot olemme keränneet kuntien verkkosivuilta sekä soittamalla ja lähettämällä sähköpostia kunnan päihdehuollosta vastaaville työntekijöille. Teoreettiset lähtökohdat opinnäytetyössä olivat päihderiippuvuus, päihdehoitotyö, päihdepotilaan kohtaaminen sekä hoitoonohjaus.

Oppaaseen olemme koonneet kunnat aakkosjärjestykseen ja listanneet näiden alle kuntien päihdepalvelut yhteystietoineen. Olemme myös kertoneet tarvitaanko kyseiseen hoitoon lähetettä, maksusitoumusta tai ajanvarausta. Työelämätahon kanssa olemme sopineet, että valmiin oppaan käyttö- ja julkaisuoikeudet siirtyvät Tampereen kaupungille.

Kehittämisehdotuksena esitetään vastaavanlaisen oppaan tekemistä digitaalisessa muodossa. Tällöin oppaan päivitettävyyden helpottuisi. Kehittämisehdotuksena olisi myös, että Tampereen kaupunki säännöllisesti päivittäisi tekemäämme opasta. Päivitettävässä oppaassa olisi hyvä kiinnittää huomiota helppokäyttöisyyteen myös asiakkaan näkökulmasta.

Avainsanat: Päihdehuolto, Alkoholiongelmat, Huumeongelmat, Päihdetyö

ABSTRACT

Tampere University of Applied sciences
Degree Programme in Nursing and Health Care
Option of Nursing

BRAGGE, HANNA & HILTUNEN, JANETTE:
Substance Abuser Treatment in Pirkanmaa – A Guidebook of Substance Abuse Services
in Pirkanmaa Municipalities

Bachelor's thesis 48 pages
October 2011

The aim of this thesis was to produce a guidebook about substance abuser treatment in Pirkanmaa with relevant contact information. The guidebook is to be used by nurses at the somatic ward. At somatic wards many substance abusers are also treated. This is why the guidebook may be an important tool for the nurses when caring for substance abusers.

We gathered the information for the guidebook from the municipalities' web pages and by contacting the employees responsible for substance abuser treatment via phone or email. The theoretical starting points for the thesis were substance abuse, substance abuser care, encountering substance abusers, and referral to treatment.

The guidebook contains the municipalities in alphabetical order and the lists of substance abuse services, including relevant contact information, in each municipality. It also mentions whether the treatment in question requires a referral, a promissory note, or an appointment. We have agreed with the labour market representatives that the rights to use and publish this guidebook will be transferred to the city of Tampere.

For further development purposes, we suggest publishing the guidebook in digital form. This would simplify updating the guidebook. Another suggestion for development is that the city of Tampere would regularly update the guidebook we have put together. User-friendliness from the customers' perspective should also be taken into consideration.

Key words: Substance abuse treatment services, alcohol problems, drug problems, intoxicant work

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	5
2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET	6
3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT	7
3.1 Päihderiippuvuus	7
3.2 Päihdehoitotyö	8
3.4 Päihdepotilaan hoitoon ohjaus	11
3.5 Päihdepalvelut	12
4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT	14
4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö	14
4.2 Aineistonkeruu	14
4.3 Hyvä opas	15
5 PIRKANMAAN PÄIHDEPALVELUT	16
5.1 Akaa	16
5.2 Hämeenkyrö	16
5.3 Ikaalinen	17
5.4 Juupajoki	17
5.5 Kangasala	18
5.6 Kihniö	18
5.7 Lempäälä	18
5.8 Mänttä-Vilppula	19
5.9 Nokia	19
5.10 Orivesi	20
5.11 Parkano	20
5.12 Pirkkala	20
5.13 Punkalaidun	21
5.14 Pälkäne	21
5.15 Ruovesi	22
5.16 Sastamala	22
5.17 Tampere	22
5.18 Urjala	23
5.19 Valkeakoski	24
5.20 Vesilahti	24
5.21 Virrat	24
5.22 Ylöjärvi	24
5.23 Kuntien yhteiset päihdepalvelut	25
5.23.1 A-klinikkatoimi	26
5.23.2 Kaivanto	27
5.23.3 Mainiemi	27
5.23.4 Pitkaniemi	27
5.24 Yhteenveto	28
6 POHDINTA JA JOHTOPÄÄTÖKSET	29
6.1 Eettisyys	29
6.2 Luotettavuus	29
6.3 Johtopäätökset ja kehittämissuositukset	30
LÄHTEET	31
LIITTEET	34

1 JOHDANTO

Vuosituhanen alusta Suomen alkoholi- ja huume tilanne muuttui tilastoissa jatkuvaksi noususuhdanteeksi aina vuoteen 2009 asti. Alkoholi pitää paikkansa edelleen suomalaisten valta-päihteenä, mutta myös muiden päihdyttävien aineiden käyttö on lisääntynyt. (Holmberg 2010, 29.)

Vuosia jatkuneen päihteenkäytön seuraukset alkavat näkyä myös sairaaloissa ja terveyskeskuksis-sa. Tämä tarkoittaa sitä, että hoitotyön haasteet ovat lisääntyneet ja päihdehoitotyön merkitys on kasvanut. Vuoden 2009 aikana terveydenhuollon vuodeosastoilla rekisteröitiin 36 226 hoitajaksoa, joissa alkoholisairaus oli pää- tai sivudiagnoosina. Vuoteen 2008 verrattuna tämä tarkoittaa hieman alle neljän prosentin laskua. Mutta muun muassa alkoholin aiheuttamista maksasairauksista johtuvat hoitajaksot pysyivät edellisen vuoden tasolla. Vuonna 2009 alkoholin käytön seurauksena Suomes-sa kuoli yhteensä 2 954 henkeä. Alkoholisairauksien hoitajaksot muodostavat noin neljä viidennestä kaikista sairaaloiden päihdehoitajaksista. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2010.)

Vuonna 2009 terveydenhuollon vuodeosastoilla rekisteröitiin 10 044 hoitajaksoa, joissa huumesai-raus oli pää- tai sivudiagnoosina. Edellisvuoteen verrattuna tämä tarkoittaa seitsemän prosentin kas-vua. Huumehoitajaksot muodostavat noin viidesosan kaikista sairaaloiden päihdehoitajaksista. (Päihdetilastollinen vuosikirja 2010.) Vuonna 2008 huumeisiin liittyviä kuolemantapauksia oli Suomessa 247 kappaletta ja määrän ennustetaan nousevan vuosi vuodelta (Terveiden ja hyvinvoinnin laitos 2011).

Hoitotyön haasteina pidetään muun muassa päihdeongelmien tunnistamista ja niihin puuttumista hoitavassa mielessä. Koulutusta tarvittaisiin varsinkin päihteen ongelmakäytön puheeksi ottami-nessa ja tuki- ja hoitomahdollisuuksien tarjoamisessa. (Kylmänen 2005, 6.)

Opinnäytetyön aihe oli lähtöisin somaattisen osaston hoitajilta, jotka toivoivat tietoa Pirkanmaan kuntien päihdepalveluista. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli tuottaa opas Pirkanmaan kuntien päihdehoitopaikoista yhteystietoineen. Opas on tarkoitettu hoitajien tueksi ohjattaessa päihdepoti-lasta jatkohoitoon. Työ tukee omaa mielenkiintoamme mielenterveys- ja päihdetyötä kohtaan, koska se antaa ajankohtaista ja tärkeää tietoa kotiseutumme järjestämistä palveluista.

2 OPINNÄYTETYÖN TARKOITUS, TEHTÄVÄT JA TAVOITTEET

Tämän opinnäytetyön tarkoituksena oli laatia opas Pirkanmaan päihdehoitopaikoista somaattisen osaston hoitohenkilökunnalle potilaan jatkohoitoon ohjaamisen tueksi.

Opinnäytetyön tehtävät olivat:

1. Millaisia päihdehoitopaikkoja on Pirkanmaalla?
2. Millainen on hyvä opas?

Opinnäytetyömme tavoitteena oli antaa tietoa hoitajille kuntien päihdehoitopaikoista Pirkanmaalla ja näin lisätä hoitohenkilökunnan tietoa päihdepotilaan jatkohoitoon ohjaamiseksi.

3 TEOREETTISET LÄHTÖKOHDAT

3.1 Päihderiippuvuus

Päihderiippuvuus on pitkäaikainen sairaus. Päihderiippuvuus määritellään ihmisen pakonomaiseksi tarpeeksi saada päihdettä joko ajoittain tai jatkuvasti, eikä hän pysty hallitsemaan suhdettaan riippuvuuden kohteeseen, päihteeseen. Päihderiippuvuudella haetaan toisaalta mielihyvän tunteesta, toisaalta pakoa ikävistä tunteuksista tai muistoista. (Havio, Inkinen, Partanen 2009, 43.)

Riippuvuutta voidaan ajatella sekä myönteisenä että kielteisenä riippuvuutena. Myönteinen riippuvuuskäyttäytyminen tarkoittaa yksilön kykyä oma-aloitteellisuuteen omien tarpeiden tyydyttämisessä, kykyä arvioida omaa tilannettaan ja turvautua tarvittaessa toisten apuun. Kielteinen riippuvuuskäyttäytyminen puolestaan on avun ja tuen hakemisen este, vaikka ihmisen tilanne olisi kuinka vaikea tahansa. Tällöin ihminen on kykenemätön ilmaisemaan omia todellisia tunteitaan ja oman avuttomuuden myöntäminen muille on vaikeaa. (Havio ym. 2009, 42.)

Päihderiippuvuus voi näkyä henkisenä, psyykkisenä, sosiaalisena ja fyysisenä riippuvuutena. Päihteiden käytön aikana tapahtuu muutoksia kaikilla näillä osa-alueilla samanaikaisesti. Päihderiippuvuuden tuomat ongelmat näkyvät samanaikaisesti kaikilla osa-alueilla. Hoidon tulee olla monitavoitteista ja hakea näin tasapaino näiden ulottuvuuksien välisiin jännitteisiin. (Saarelainen, Stengård, Vuori-Kemilä 2003, 42.)

Henkinen riippuvuus ilmentyä ja näkyä ihmisen uskomuksissa ja elämäkatsomuksessa. Riippuvuudella korvataan henkisesti jotain tyhjiötä, esimerkiksi jos ajatus itsestä on rikkonainen tai se on tullut rikotuksi. (Hirschovits 2008, 34.) Psykkinen riippuvuus näkyy käyttöhaluina ja -himoina. Käyttö on pakonomaista, kontrolloimatonta, ajatukset ja toiminta pyörivät aineen hankinnan ja käytön ympärillä. Psykkinen riippuvuus näkyy ihmisen kokemuksena, ettei hän selviydy ilman ainetta. (Hirschovits 2008, 32.)

Sosiaalinen riippuvuus näkyy päihteidenkäyttäjän vuorovaikutuksessa. Suhteet ihmisiin, jotka eivät käytä päihteitä, voivat katketa kokonaan. Päihteidenkäyttäjän sosiaalinen ympäristö on muista päihteidenkäyttäjistä koostuva, jossa riippuvuus on keskeinen yhteinen tekijä. Sosiaalinen

riippuvuus näkyy myös muissa sosiaalisissa ongelmissa. Päihderiippuvainen voi olla asunnoton tai pahasti velkaantunut, tai hänellä voi olla rikostuomioita. (Holmberg 2010, 40-41.)

Fyysinen riippuvuus kehittyy päihteitä käyttävälle pitkäaikaisen käytön seurauksena. Elimistö alkaa sopeutua kemialliseen aineeseen. Sopeutumisen myötä elimistö alkaa tottua aineeseen, eli sietokyky, toleranssi, kasvaa (Salaspuro, Kiiänmaa, Seppä 2003,111.) Elimistö tarvitsee enemmän ainetta, saadakseen saman vaikutuksen kuin ennen. Jos aineen käyttö lopetetaan, käyttäjälle tulee vieroitusoireita. Niitä esiintyy eriasteisina ja niiden ilmeneminen riippuu käytetystä aineesta. (Salaspuro ym 2003, 117.) Fyysinen riippuvuus näkyy myös ehdollistumisena, jolloin elimistö reagoi jo tilanteeseen, joka edeltää käyttöä (Hirschovits 2008, 33).

3.2 Päihdehoitotyö

Hoitaminen, sairauksien lievittäminen ja tukeva sekä kuntouttava päihdehoitotyö ovat tärkeitä osa-alueita hoitajan tekemässä päihdehoitotyössä. Päihdehoitotyötä tapahtuu erilaisissa hoitopaikoissa, kuten terveyskeskusten vuodeosastoilla ja avopalveluyksiköissä, somaattisissa sairaaloissa, psykiatrian ja päihdehuollon eri yksiköissä. Osa päihdeasiakkaista on vaikeasti päihderiippuvaisia, osa varhaisvaiheen ongelmakäyttäjiä, suurkuluttajia tai ihmisiä, joilla päihteiden käyttö on lisääntynyt huomattavasti elämän eri kriisitilanteissa. (Inkinen, Partanen, Sutinen 2006, 129.)

Päihdehoitotyötä tekevän hoitajan ammattitaito on tärkeä väline hoitotyötä tehtäessä. Ammattitaitoa on vastuullisuus ja huolellisuus työssä, kiinnostus sitä kohtaan, sekä työstä johtuvan kuormittumisen ja työkyvyn hallinta. Ammattitaitoinen hoitaja kykenee luomaan päihdehoidolle selkeät puitteet ja toimimaan eri tilanteissa luotettavasti ja turvallisesti. (Holmberg 2010,125.) Päihdehoitotyö on osa yleistä terveydenhoitoa, jolloin ammattitaitoisuus ja hyvät hoitotulokset ovat tärkeitä. Ammattitaitoisen päihdetyön tuloksena on hyvin valmisteltu, aloitettu, suoritettu ja päätetty hoitoprosessi. Prosessin jokaista vaihetta on tärkeä arvioida vaihe vaiheelta. Perusteellinen arviointi parantaa kehittymistä parempaan ammatillisuuteen. (Holmberg 2010,125.)

Päihdehoitotyö ja mielenterveyshoitotyö poikkeavat muista hoitotyön alueista, kuten kirurgisesta hoitotyöstä tai lasten hoitotyöstä. Päihdehoidon osaamista tarvitaan kuitenkin myös muilla terveyden alueilla, kuten somaattisten sairauksien hoidossa tai työskenneltäessä perheiden kanssa. Tieto päihdeongelman erityispiirteistä esimerkiksi muutos-, kieltämis-, ja retkahtamisprosessin luonteesta,

auttaa sairaanhoitajaa tunnistamaan ja kohtaamaan päihteitä käyttävän ihmisen tilanteen ristiriitaisen problematiikan. Fyysisiä sairauksia voi olla myös päihteidenkäyttäjällä, jolloin on hyvä ymmärtää, miten päihdekäyttö voi vaikuttaa esimerkiksi hoitomyöntyvyyteen. (Havio ym 2009, 11-20.)

3.3 Päihdepotilaan kohtaaminen

Päihteenkäyttäjän hoidollisella kohtaamisella tarkoitetaan sairaanhoitajan hoidollista ja ammatillista asennoitumista päihteenkäyttäjään. Hoitavassa kohtaamisessa on tärkeää se, että päihteenkäyttäjään suhtaudutaan myönteisesti, kunnioittavasti ja hyväksyvästi. Ammatillinen, empaattinen ja hyväksyvä hoitava kohtaaminen toteutuu, jos sairaanhoitaja kykenee pitämään toista ihmistä vertaisenaan ja erillisenä itsenäisenä yksilönä. (Inkinen ym. 2006,129.)

Päihdepotilaan kohtaamisessa eräitä tärkeitä osa-alueita ovat luottamuksellisuus, neutraalius, nöyryys ja voimavarakeskeisyys. Luottamuksellinen hoitosuhde rakentuu päihteitä käyttävän ihmisen ainutlaatuisuutta kunnioittavalle asennoitumiselle ja hänen elämäntilanteensa kokonaisvaltaiseen huomioimiseen. (Inkinen ym 2006, 130.) Hoidossa oleva asiakas tarvitsee ja ansaitsee tulla hyväksytyksi ja ymmärretyksi, vaikka hoitaja ei aina hyväksyisikään kaikkea, mitä asiakkaan elämässä on tapahtunut, esimerkiksi laittomuuksia. Erityisesti tällöin on tärkeää olla rehellinen asiakasta kohtaan ja tuoda esille se, että on arvokas ja kelpaa ihmisenä, vaikka tehdyt ratkaisut elämässä ei kaikin puolin olisikaan hyväksytyjä. (Holmberg, 2010,117.)

Luotettavuus muodostuu monista osa-alueista. Yksi niistä on vaitiolovelvollisuus, joka koskee kaikkia sosiaali- ja terveysalalla työskenteleviä ammattihenkilöitä. Luotettava hoitaja toimii aina asiakkaan parhaaksi, asiakkaan käyttäytymisestä tai hänen taustoistaan huolimatta. Asiakkaan näkökulmasta luotettavuuden perustana on työntekijän luotettavuus. Luottamus perustuu lisäksi kunnioitukseen ja ymmärretyksi tulemisen kokemukseen. (Mattila 2007, 23-26.) Luottamus ei ole itsensänselvyys hoitosuhteessa. Luottamus ei synny yrittämällä tehdä työtä rutiininomaisesti, se syntyy kokemalla, kokeilemalla uutta ja välittämällä asiakkaasta. Kaikkien asiakkaiden kanssa ei voi toimia samalla tavalla. On opittava ymmärtämään ja auttamaan asiakasta, kuitenkin hoitosuhteen rajoissa. (Boelius 2008, 82.)

Neutraalius tarkoittaa sairaanhoitajan sopivaa fyysistä etäisyyttä, inhimillistä lämmintä asennoitumista, rauhallista käyttäytymistä, kunnioitusta ja levollisuutta (Inkinen ym 2006, 132). Osana neutraaliutta on myös sairaanhoitajan kyky tunnistaa negatiivisia tunnetilojaan, niiden työstämistä ja säätelykykyä jotta ne eivät nouse esiin päihteenkäyttäjän kanssa kohdatessa, jolloin niiden ilmaiseminen ei ole hoidollista. Neutraalius ylläpitää hoitavaa kohtaamista, hoitosuhteen edellytyksenä olevia auttajan ja autettavan rooleja. Neutraalius voi siis osaltaan suojata sairaanhoitajaa, hänen ammatillista rooliaan ja henkilökohtaista koskemattomuuttaan. Päihdekäyttäjällä on kuva hoitajasta ammatillisena henkilönä, ilman henkilökohtaista tuntemusta. (Inkinen ym. 2006, 132.)

Nöyryys tarkoittaa ammatillisesti sitä, että sairaanhoitaja kykenee hyväksymään sen tosiasian, että päihteenkäyttäjä voi aloittaa uudelleen päihteenkäytön, riippumatta yhdessä tehdyistä suunnitelmista, päätöksistä ja lupauksista. Sairaanhoitajan on pystyttävä hyväksymään oman rajallisuutensa ja se, ettei aina voi onnistua. Sairaanhoitajan tulee tunnistaa itsestä lähteviä ongelmia, liittyen itsetuntoon, negatiiviseen ajatteluun tai liialliseen vaativuuteen. Luja ammatti-identiteetti kestää myös omaa tietämättömyyttä ja keinottomuutta. (Boelius 2008, 84.)

Voimavarakeskeisyys on tärkeää, kun pyritään potilaan päihdeettömyyteen pitkällä ajanjaksolla. On hyvä löytää yhdessä asiakkaan kanssa oman elämän voimavarat päihdeettömyyttä vastaan. Voimavaroja on päihteenkäytön myötä mennyt, mutta tallessa olevia on hyvä vahvistaa ja kehittää uusia. (Inkinen ym. 2006, 135.)

Päihdepotilaan kohtaaminen kuuluu jokaisen terveydenalan työntekijän toimenkuvaan, toimipaikasta riippumatta. Kuitenkin työntekijöillä on pessimistisiä ja kielteisiä asenteita päihdeongelmaisista kohtaan. Tämä voi johtua tiedon puutteesta tai omista ennakoasenteista. Kuussaaren haastattelututkimuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstölle havaittiin, ettei huumausaineiden käyttäjien hoidosta vetäydytä ainoastaan osaamattomuuden vuoksi vaan taustalla saattoivat olla myös asenteelliset tekijät. (Kaivola 2001, 37.) Tutkimuksessa tuli selkeästi esille asenne päihdeongelmaisista kohtaan. Päihdeongelmainen nähdään välttämättömäksi pahaksi joka vaatii osastolla pitkän ja kalliin hoitojakson ja usein turhaan. Paranemiset tai "kuiville pääsemiset" eivät terveydenhuollossa näy: parantuneet potilaat eivät tule takaisin. (Kaivola 2001, 37.)

3.4 Päihdepotilaan hoitoon ohjaus

Hoitoonohjaus on menettely, jossa päihdeongelmainen ohjataan työnantajan, työterveyshuollon tai perusterveydenhuollon toimesta hänelle sopivaksi katsottuun päihdehoitoon. Hoitoon voi hakeutua myös oma-aloitteisesti. Tämä vaihtoehto on ensisijainen ja pidettävä aina esillä. Hoidon tavoitteena on työkyvyn palauttaminen, elämänlaadun parantaminen ja päihdeongelman poistaminen. (Elämäntapaliitto 2011.)

Perusterveydenhuollon rooli päihdepotilaan hoitoonohjauksessa on suuri, koska se tavoittaa monet potilaat. Päihteiden käytöstä kysyminen ja mini-interventio on hyvä käytäntö ottaa tavaksi jokaisen potilaan kohdalla automaattisesti. Tiedot potilaan päihteiden käytön määrästä ja tiheydestä voivat edesauttaa löytämään todellisen diagnoosin vaivojen pohjalta. (Stakes 2011.) Pelkästään päihteiden liikkakäytön puheeksi ottaminen voi aloittaa muutosprosessin päihdeongelmaisessa ihmisessä. Motivoivat keskustelut antavat tukea muutokseen ja viestivät, että asia on tärkeä ja asiakkaasta välitetään. (Lappalainen-Lehto ym 2007,158.)

Jos potilas tarvitsee ja haluaa päihdehoitoa, olisi tärkeää, että päihdehoidosta olisi sovittu malli miten toimia ja kuka hoitaisi asiaa eteenpäin. Jatkuvuudesta huolehtiminen kertoo potilaalle, että hänen hyvinvoinnistaan välitetään ja tilanteeseen suhtaudutaan vakavasti. (Lappalainen-Lehto 2007,159.) Sairaalan osastoilla tulisi olla saatavilla tietoa lähialueen jatkohoito-paikoista (Havio 1995,179).

Selvitettäessä hoitovaihtoehtoja, on hyvä tietää onko kunnassa tehty päihdestrategia tai opas kunnan tarjoamista päihdepalveluista. Eri hoitovaihtoehtojen tutkiminen on tärkeä osa kuntoutumisen alkamista. On arvioitava millainen hoito vastaa yksilön tarpeita. (Lappalainen-Lehto 2007,159.) Yhteydenottoja voidaan suunnitella yhdessä potilaan kanssa ja potilasta on rohkaistava toteuttamaan ne itsenäisesti. Näin edistetään potilaan jatkohoitoon sitoutumista. (Havio 1995,179.) Ohjaaminen esimerkiksi omalääkärille, kunnan sosiaalitoimistoon tai työterveyshuoltoon seurantakäynnille ja laboratoriokokeisiin voi olla yksi vaihtoehto. Tavoitteena on, että tieto kulkisi eri toimijoiden välillä ja yhteistyö tapahtuisi rinnakkain, ei päällekkäin. Näin kyettäisiin paremmin vastamaan asiakkaan kokonaisvaltaiseen kuntoutumiseen. (Lappalainen-Lehto 2007,158.)

Hoitajan on hoitoa järjestäessään otettava huomioon salassapitosäännökset ja luottamuksellisuus. On hyvä tutkia kuntien päihdehuollon lähete- ja maksukäytäntöjä. Potilaan kanssa on keskusteltava riittävästi ja tarkennettava hoitosuunnitelmaa yhdessä. Suunnitelma on hyvä dokumentoida hyvin ja huolehtia siitä, että joku valmistelee jatkohoitoa. Tarpeen mukaan voidaan järjestää tutustumiskäynti hoitopaikkaan. (Lappalainen-Lehto 2007,159.)

Vapaaehtoisuuteen perustuva hoito on aina ensisijaista. Poikkeustapauksissa voidaan päihdehuoltolain (41/1986) perusteella toimittaa potilas hoitoon tahdosta riippumatta. Perusteena tahdosta riippumattomalle hoidolle on välitön terveysvaara tai potilaan väkivaltaisuus. Molemmissa tapauksissa on edellytyksenä, etteivät vapaaehtoisuuteen perustuvat palvelut ole mahdollisia tai ne ovat osoittautuneet riittämättömiksi.

3.5 Päihdepalvelut

Päihdehoitojärjestelmän pohjana toimivat sosiaalihoitolaiki (710/82) ja terveydenhuollon yleinen lainsäädäntö, jota täydentää päihdehoitolaiki (41/86) ja päihdehoitoasetus (653/86). Suomen perustuslaki (731/1999) määrittää julkisen vallan velvollisuudeksi palveluiden järjestämisen kansalaisilleen. Sosiaali- ja terveysministeriö on vastuussa mielenterveys- ja päihdepalvelujen toimivuudesta. Ministeriö antaa päihdepalvelujen kehitykselle sen suuntaviivat, ohjaa lainsäädännölliset asiat ja vie eteenpäin uudistusten toteuttamista. Sen tehtävänä on myös pitää huoli palvelujen laadukkuudesta valvontavirasto Valviran ja aluehallintovirastojen kautta. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2011.)

Päihdehoitolain (41/1986) mukaan ensisijaisina palveluina toimivat sosiaali- ja terveydenhuollon yleiset peruspalvelut kuten muun muassa sosiaalitoimisto, neuvolat, koulu- ja työterveyshuolto sekä terveyskeskusten vastaanotto- ja päivystyspalvelut. Jos nämä palvelut eivät vastaa yksilön tarpeita, tulee käyttää erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettuja palveluita, joita ovat esimerkiksi A-klinikat, nuorisolasemat, kuntoutuslaitokset, katkaisuhuoltoasemat ja ensisuoajat sekä päiväkeskukset (Mäkelä 2003,193).

Päihdehuoltolain (41/1986) mukaan päihdehuollon palveluja on järjestettävä yleisiä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja kehittämällä ja antamalla erityisesti päihdehuoltoon tarkoitettuja palveluja. Palvelut tulee järjestää ensisijaisesti avohuollon toimenpitein siten, että ne ovat helposti tavoitettavia, joustavia ja monipuolisia.

Kunnan velvollisuus on järjestää päihdeongelmaisen ja hänen omaistensa riittävä ja asiallinen hoito. Kunnat voivat järjestää päihdepalvelut kunnan omana toimintana avo- tai laitoshoidon muodossa. Kuntien on myös mahdollista ostaa palvelut lähikunnista tai käyttää yksityisiä palveluja. (Päihdehuoltolaki 41/1986)

Päihdehuoltoon erikoistuneet järjestöt toteuttavat huomattavan osan päihdehuollon erityispalveluista. Kunnat voivat tilata järjestöiltä tarvitsemansa palvelut ostopalveluina. Joillakin paikkakunnilla on järjestetty yhdistelmäpalveluja. Näin ollen samasta yksiköstä voi saada esimerkiksi A-klinikan, mielenterveystoimiston ja perheneuvolan palveluja. Eri tahojen yhteistyötä koordinoi valtakunnallinen päihdehuollon yhteistyöryhmä Päivyt. (Mäkelä 2003,193.)

4 MENETELMÄLLISET LÄHTÖKOHDAT

4.1 Toiminnallinen opinnäytetyö

Toiminnallinen opinnäytetyö on vaihtoehto ammattikorkeakoulujen tutkimukselliselle opinnäytetyölle. Toiminnallisen opinnäytetyön toteutustapoja on esimerkiksi käytännön toiminnan ohjeistaminen, opastaminen, toiminnan järjestäminen tai järjeistäminen. (Vilka & Airaksinen 2003, 9).

Olenaisin osa toiminnallisessa opinnäytetyössä on itse tuotos. Toteutustapa valitaan aina kohderyhmän tarkoitukseen sopivaksi. Toteutus voi olla muun muassa kansio, kirja, cd-rom, portfolio tai kuten tässä työssä toteutettu, opas. Tärkeää on, että toiminnallisessa opinnäytetyössä yhdistyvät käytännön toteutus ja sen raportointi tutkimusviestinnän keinoin. (Vilka & Airaksinen 2003,9.)

Valitsimme toiminnallisen opinnäytetyön, sillä se palveli parhaiten työelämän tarvetta. Opinnäytetyömme tuotos, opas, tulee hoitohenkilökunnan apuvälineeksi päihdepotilaan jatkohoitoon ohjauksessa somatiikan osastolta päihdepalveluihin.

Opinnäytetyömme tuotos on paperimuodossa oleva opas hoitohenkilökunnan käyttöön (Liite 1). Oppaassa kuvaamme Pirkanmaan kuntien päihdehoitopaikat. Opinnäytetyön valmistumisen jälkeen oppaan käyttö- ja julkaisu-oikeudet siirtyvät Tampereen kaupungille, jolloin kaupunki pystyy päivittämään opasta ja näin pitämään tiedot ajanmukaisina.

4.2 Aineistonkeruu

Tämän opinnäytetyön aineistonkeruu toteutettiin keräämällä päihdepalveluja koskeva tieto kuntien kotisivuilta ja puhelinhaastatteluilla. Osalla kunnista oli valmiina kotisivuilla selvitys kunnan päihdepalveluista, osassa kuntia oli mainittu päihdepalveluista vastaavien yhteystiedot. Puhelinhaastattelut toimivat tukena kuntien kotisivuilta saatuihin tietoihin.

4.3 Hyvä opas

Ensisijaisia kriteereitä hyvälle oppaalle on, että se on kohderyhmää hyvin palveleva ja käyttöympäristöönsä mukautettu. Tiedon tulee olla ajanmukaista. Asiasisältö on oltava tarkoin mietitty kohderyhmän kannalta. Tieto tulee olla helposti löydettävissä ja mahdollisesti myös päivitettävissä. Nykypäivänä on eduksi, jos opas löytyy myös elektronisessa muodossa, se takaa helpon päivitettävyyden ja muokattavuuden tarpeiden mukaisiksi. (Vilka & Airaksinen 2003, 53)

Tekstin sisältöä ja ulkoasua on mietittävä käyttäjän näkökulmasta. On otettava huomioon kuinka tärkeä oppaan ulkoasu on, onko logoja tai nimiä joiden olisi oltava näkyvillä. Tuotteen laatuun vaikuttavat niin sen koko kuin myös typografia ja paperin laatu. Ensiarvoisen tärkeää on kuitenkin oppaan informatiivisuus, selkeys ja luotettavuus. Oppaista puhuttaessa lähdekritiikki on erityisessä asemassa. On johdonmukaista kuvata miten tietojen reliabiliteetti on varmistettu. Tavoitteena on, että opas erottuisi edukseen muista vastaavanlaisista tuotteista niin laadullisesti kuin ulkoasullisesti. (Vilka & Airaksinen 2003,52-53)

5 PIRKANMAAN PÄIHDEHOITO

5.1 Akaa

Kunnassa päihdepotilaita hoitavat kunnan sosiaalityöntekijät ja päihdetyönohjaajat. Kunta käyttää myös Tampereen ja Valkeakosken A- klinikoiden palveluja. Laitoskatkaisuhoidon annetaan esimerkiksi Tampereen A-klinikan katkaisuhoidon asemalla. Laitoshoidon hakeudutaan ottamalla yhteyttä oman alueen sosiaalityöntekijään. Hoito on maksullista, mutta siihen on mahdollista saada tarveharkintaan perustuva maksusitoumus. Katkaisuhoidon ja muihin päihdehuollon asioihin liittyen voi yhteyttä ottaa myös suoraan kaupungin terveysasemiin. (Akaa 2011).

Sekä Viialassa että Toijalassa on päivätöimintakeskus, jossa työskentelee päihdetyönohjaaja. Tiloissa on mahdollisuus ruokailuun, vaatehuoltoon, peseytymiseen ja henkilökohtaiseen keskusteluun. (Akaa 2011.)

5.2 Hämeenkyrö

Kunnassa päihdepotilaita hoitavat perusturvakeskus, terveyskeskus ja mielenterveystoimisto. Perusturvakeskuksessa asiakkaita ottaa vastaan 4 sosiaalityöntekijää, jotka jaottelevat asiakkaat keskenään tarpeen ja iän mukaan. Terveyskeskuksessa päihdepotilaille on yksi työntekijä, joka on vastaava päihdetyöntekijä. Mielenterveystoimisto toimii terveyskeskuksen yhteydessä, Työntekijöille voi varata ajan puhelimitse. (Hämeenkyrö 2011.)

Hämeenkyrössä järjestetään katkaisuhoidon, joka on noin viikon kestävä kuntouttava hoitomuoto. Katkaisuhoidon järjestetään Hämeenkyrön terveyskeskuksen lisäksi Tampereen A-klinikan katkaisuhoidon asemalla, kuntoutumiskeskuksissa ja psykiatrisissa sairaaloissa, joihin A-klinikkaan lukuun ottamatta asiakas tarvitsee lähetteen. Katkaisuhoidon tarpeen arviointi tapahtuu omalääkärin vastaanotolla. Maksusitoumuksen muualla kuin terveyskeskuksessa tai psykiatrisessa sairaalassa tapahtuvaan katkaisuhoidon myöntävät perusturvakeskuksen sosiaalityöntekijät. Terveyskeskuksessa on mahdollisuus päästä myös niin sanottuun avokatkaisuun, jossa asiakkaan on tarkoitus sitoutua yksilötapaamiskäynteihin. (Hämeenkyrö 2011.)

Laitoskuntoutukseen on mahdollista hakeutua silloin, kun avohuollon palvelut tai katkaisuhuolto eivät ole riittäviä tai tarkoituksenmukaisia. Laitoshoitoa varten tarvitsee maksusitoumuksen perusturvakeskuksen sosiaalityöntekijältä. (Hämeenkyrö 2011.)

Hämeenkyrön kunnalla on ostopalvelusopimus A-klinikkasäätiön Tampereen A-klinikkatoimen kanssa. Hämeenkyröläiset voivat käyttää A-klinikan, nuorisoaseman, K-klinikan tai Matalan palveluja. Palvelut ovat asiakkaalle maksuttomia. Palveluihin on mahdollista hakeutua itse, tästä poikkeuksena K-klinikka. (Hämeenkyrö 2011.)

5.3 Ikaalinen

Päihdeongelman hoitoon hakeutuminen tapahtuu kunnan sosiaalitoimen ja alalla toimivien yhteisöjen sekä viranomaisten yhteistyössä. Päihdehuoltoa toteuttaa kunnan sosiaali- ja terveydenhuolto, asunto- ja koulutoimi sekä nuorisotoimi. Tärkeitä yhteistyötahoja sosiaalitoimen kanssa ovat virkavalta, seurakunta, työviranomaiset sekä eri vapaaehtoisjärjestöt (Ikaalinen 2011). Ikaalisen kuntalaiset voivat hakeutua myös Tampereen A-klinikalle (Henkilökohtainen tiedonanto 26.8.2011).

Kunnassa on nimetty erikseen päihdesosiaalityöntekijä, joka on paikalla Ikaalisissa keskiviikosta perjantaihin. Sosiaalityöntekijä ohjaa ja neuvoo päihdepalveluihin kuuluvissa asioissa. Sosiaalityöntekijä tekee päätökset laitoskuntoutuksen tarpeesta ja maksusitoumukset hoitopaikkoihin. (Henkilökohtainen tiedonanto 26.8.2011)

5.4 Juupajoki

Päihdehuolto kuuluu sosiaalityön palveluihin. Vastaavalle sosiaalityöntekijälle voi varata ajan puhelimitse. Juupajoella ei ole erikseen päihdetyöntekijää. Päihdehuollon asiat kuuluvat sosiaalityöntekijälle. Kuntalaiset voivat käyttää Oriveden A-klinikan toimipistettä. Vipusen katkaisuasema Tampereella on yleinen hoitoon ohjaus paikka Juupajoen kuntalaisille. Mainiemen kuntoutuskeskus on kuntalaisten käytettävissä. (Henkilökohtainen tiedonanto 29.8.2011)

5.5 Kangasala

Kunnassa päihdeongelmien avohoitoa on mahdollista saada kunnan terveyskeskuksessa, mielenterveystoimistossa ja sosiaalikeskuksessa. Terveyskeskuksessa on mahdollista käydä omalääkärillä tai päihdesairaanhoitajalla, päästä avokatkaisuun, tai vieroitus- ja korvaushoitoon. Mielenterveystoimisto keskittyy psykiatriseen tutkintaan ja sosiaalikeskuksessa on mahdollista selvittää sosiaalityöhön liittyviä asioita. (Kangasala 2011.)

Kangasalalla on ostosopimus Tampereen A-klinikkatoimen ja nuorisoaseman kanssa. Kangasalalaisen asukkaan on myös mahdollista käyttää Nervin ja Matalan palveluja, joissa molemmissa on pyritty matalaan kynnykseen hoitoon pääsyssä. (Kangasala 2011.)

Laitoskuntoutus on mahdollista kunnan terveyskeskuksen vuodeosastolla, Pitkäniemen sairaalassa Nokialla, Kaivannon sairaalassa sekä Mainiemen kuntoutuskeskuksessa. Terveyskeskusta lukuun ottamatta laitoskuntoutukseen tarvitaan maksusitoumus, joka tehdään yhdessä kunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Sosiaalikeskus ohjaa ensisijaisesti päihdehuollon laitoskuntoutukseen Mainiemen kuntoutumiskeskukseen, sillä kunta kuuluu Hämeen päihdehuollon kuntayhtymään, joka ylläpitää Mainiemeä. (Kangasala 2011.)

5.6 Kihniö

Kunnalla on yksi sosiaalityöntekijä, joka vastaa kunnan päihdehoidosta. Sosiaalityöntekijälle on ajanvaraus. Sosiaalityöntekijän kanssa selvitetään hoidon tarvetta ja mahdollisia maksusitoumuksia laitoskuntoutukseen. (Kihniö 2011.)

5.7 Lempäälä

Kuntalaisilla on käytössään terveyskeskuksen yksi päihdesairaanhoitaja, kunnan sosiaalityöntekijät ja omalääkärit. Katkaisuhoidtoa järjestetään oman kunnan terveyskeskuksen lisäksi ostopalveluna Tampereen A-klinikkatoimelta. Katkaisuhoidon jälkeen on mahdollista päästä pidempiaikaiseen laitoskuntoutukseen. Laitoskuntoutukseen asiakas tarvitsee lähetteen. (Lempäälä 2011.)

5.8 Mänttä-Vilppula

Mänttä-Vilppula kuuluu yhdessä Ruoveden kanssa Ylä-Pirkanmaan terveydenhuoltoalueeseen, joka tuottaa kunnalle myös päihdehuollon palvelut. Se järjestää avo-, ja laitoshoidon. Sairaalahoitoa annetaan Mäntän sairaalassa (Mänttä-Vilppula 2011.)

5.9 Nokia

Nokian terveyskeskukseen on erikseen nimetty päihdevastuusairaanhoitajat kolmen eri alueen mukaan: Pohjoinen-, Etelä- sekä Keski-Nokia. Nokian kunnalla on myös päihdeyksikkö, joka on päihdehuollon erityispalveluyksikkö. Sen palvelut on tarkoitettu työikäisille päihteiden ongelmakäyttäjille tai riippuvuusongelmista kärsiville sekä myös heidän läheisilleen. Hoitoon haakeutuminen tapahtuu oma-aloitteisesti, läheisen tai lähiyhteisön hoitoon ohjaamana. Hoidontarpeen arviointiin ja hoidon suunnitteluun on varattava aika ja se toteutetaan tarpeen mukaan verkostotyönä (Nokia 2011). Päihdeyksikön sosiaalityöntekijät vastaavat avopäihdehoidosta sekä ostopalveluina hankitusta katkaisuhoidosta, laituskuntoutuksesta ja palveluasumisesta (Henkilökohtainen tiedonanto 3.8.2011).

Nokian kaupungilla on päihdepalvelumalli, jonka mukaan päihdepalvelut tuotetaan yhteistyössä terveys- ja mielenterveyskeskuksen ja Päihdeyksikön kanssa palvelumallin työjaon mukaisesti. Mielenterveyskeskukselle kuuluu päihdepsykiatrinen avohoito, terveyskeskukselle mini-interventio ja katkaisu- ja korvaushoito ja päihdeyksikön vastuulla on psykososiaalinen avopäihdehoito, päivätoiminta ja tuettu asuminen sekä ostopalvelut ja palveluohjaus. Tampereen kanssa Nokia tekee yhteistyötä selviämishoidon osalta siten, että Nokia on mukana kuntana Selviämishoitoaseman toiminnassa. (Henkilökohtainen tiedonanto 3.8.2011)

5.10 Orivesi

Kuntalaisilla on käytettävänä terveyskeskuksen ja A-klinikan sivuvastaanoton palveluja. Terveyskeskuksen vuodeosastolla annetaan lyhytaikaista muutaman vuorokauden kestävästä katkaisua päivystysluonteisesti. A-klinikkatoimen sivuvastaanotolle on mahdollisuus varata aika Oriveden mielenterveystoimistosta. (Orivesi 2011.)

Kuntalaiset voivat myös käyttää Tähtiniemen tukikodin päiväkeskusta tai Tampereen A-klinikan alaisia palveluita. Päiväkeskuksella on mahdollisuus esimerkiksi syödä, pestä pyykkiä, käydä suihkussa ja jutella työntekijöiden kanssa. Päiväkeskuksessa on kaksi työntekijää ja päiväkeskus on avoinna arki-aamupäivisin. (Orivesi 2011.)

5.11 Parkano

Päihdehuollon erityispalvelut järjestetään Parkanossa sekä avo- että laitospalveluina. Laitoshoito toteutetaan päihdehuollon laitoksessa katkaisu- ja vieroitushoitona sekä kuntoutuksena. Parkanon kaupunki myös ostaa päihdehuollon palveluita A-klinikalta. Parkanossa sijaitsee A-klinikan oma toimipiste. Asiakas voi ottaa klinikalle suoraan itse yhteyttä varatakseen ajan avohoidon piiriin. Kaupunki järjestää omana toimintanaan myös katkaisuhuolto vuodeosastoilla. Laitoshoitoon tarvitaan aina maksusitoumus. (Parkano 2011.)

5.12 Pirkkala

Pirkkalassa päihdepalveluja ovat kunnan terveyskeskuksen katkaisuhuolto sekä Tampereen A-klinikkasäätiö, nuorisoasema, katkaisuhuolto sekä laituskuntoutus. Koska Pirkkala kuuluu Hämeen päihdehuollon kuntayhtymään, kuntalaiset voivat tarvittaessa hakeutua Lammilla sijaitsevaan kuntoutuskeskus Mainiemeen. Hakeutuminen tapahtuu A-klinikan, sosiaalitoimen tai terveyskeskuksen kautta. (Pirkkala 2011.)

Päihdetyö Pirkkalassa pitää sisällään ohjausta, neuvontaa ja korjaavaa avo- tai laitospalvelua. Sosiaalityöntekijän on ensin tehtävä arvio asiakkaan päihdehuollon tarpeesta. Sosiaalityöntekijät antavat tietoa päihdehuollon erityispalveluista ja kuntoutuksesta sekä ohjaavat hoitoon hakeutumisessa. (Pirkkala 2011.) Kuntalaiset voivat käyttää myös Tampereen selviämishoitoasemaa, jossa on kaksi paikkaa sopimuskuntalaisille. Se on auki joka päivä ympäri vuorokauden (Tampere 2011).

5.13 Punkalaidun

Punkalaitumella on ostopalvelusopimus Sastamalan kunnan päihdeklinikan kanssa. Yksi sen sivutoimipisteistä sijaitsee Punkalaitumella. Klinikka on asiakkailleen maksuton ja se on avoinna joka arkipäivä. Punkalaitumella on nimetty erikseen sosiaaliohjaaja, joka vastaa muun muassa päihdehuollosta kunnassa. (Punkalaidun 2011.)

Punkalaitumella sijaitsee yksityinen päihdehoitopaikka, Marjalinna. Hoitoon hakeudutaan kunnan sosiaalitoimen, A-klinikan tai terveyskeskuksen kautta. Mahdollinen maksusitoumus on ensin järjestettävä sosiaalitoimen kautta. Hoidon voi myös maksaa itse käteisellä hoitoon tulovaiheessa. (Marjalinna 2011.)

5.14 Pälkäne

Kunnalla on kolme sosiaalityöntekijää, joista kaksi on keskittynyt aikuissosiaalityöhön. Sosiaalityöntekijät ottavat asiakkaita vastaan kunnan sosiaalitoimistossa ja Luopioisten palvelupisteessä sopimuksen mukaan. Kunnalla on myös palveluohjaaja. (Pälkäne 2011.)

Kunnalla on ostopalvelusopimus Valkeakosken ja Tampereen A-klinikoiden kanssa. Laitoshoito on ostopalveluna Mainiemen kuntoutuskeskuksen kanssa. Kuntoutukseen tarvitaan hoitomaksusitoumus kunnan sosiaalityöntekijältä. (Pälkäne 2011.)

5.15 Ruovesi

Kunnan terveyskeskuksessa järjestetään niin avo- kuin osastohoitoakin. Terveyskeskuksen poliklinikalla on lääkärin ja hoitajan vastaanotto. Vastaanottojen sisältöinä ovat hoitoarviot, lääkitysarviot ja keskusteluapu. Soveltuvien osin poliklinikalla on mahdollista saada niin sanottua avokatkaisuhoidoa. Vuodeosastolla annetaan osastokatkaisuhoidoa niille päihdeongelmallisille, joille avokatkaisu ei riitä. Katkaisuhoidoon tullaan aina lääkärin läheteellä joko omasta terveyskeskuksesta tai muista sairaaloista. (Ruovesi 2011.)

Mielenterveystoimistossa ja päivätoiminnassa tehdään päihdetyötä vain niiden asiakkaiden kanssa, jotka olisivat mielenterveystoimiston tai päivätoiminnan asiakkaita ilman päihdeongelmaakin. Mielenterveystoimistoon tarvitaan lähete. Mikäli kuntalainen tarvitsee pidempiaikaista laituskuntoutusta, on hänen otettava yhteyttä kunnan sosiaalitoimistoon. (Ruovesi 2011.)

5.16 Sastamala

Sastamalassa toimii ilmainen päihdekliniikka joka arkipäivä. Hoito toteutetaan avohoidossa. Päihdekliniikalle ei tarvita lähetettä. Sen toteuttajana on A-klinikkasäätiö. Sastamalan terveyskeskus ja Vammalan aluesairaala antavat osastohoitoa päihdeongelmalliselle. (Sastamala 2011.)

5.17 Tampere

Kuntalainen voi ensisijaisesti ottaa yhteyttä kunnan sosiaalityöntekijään. Oma-aloitteisesti voi hakeutua hoitoon myös opiskelu- tai työterveyshuollon kautta. Päihdepäivystys toimii ensiapu A-cutassa. Tampereella toimii myös selviämisen- ja katkaisuhoidoasema, joka on tarkoitettu pääasiassa alkoholiongelmallisille. Asiakas voi ottaa asemalle itse yhteyttä. Asema on auki ympäri vuorokauden. Muut päihdeongelmaiset hoidetaan pääsääntöisesti Tampereen A-klinikkatoimella, jonka kanssa Tampereella on ostopalvelusopimus. Kaupungilla on omia päihdehoitotyön palveluja Pahloniemen huoltokodissa ja Tampereen asumispäivystys- ja tukiasumisyksikössä. (Tampere 2011.)

Lääkärit, sosiaalityöntekijät sekä sairaan- ja terveydenhoitajat ohjaavat päihdeongelmien hoidossa sekä antavat tietoa päihdehuollon erityispalveluista ja kuntoutus mahdollisuuksista. Terveysasemilla ohjauksesta huolehtii yleensä sairaanhoitaja. Tarvittaessa kirjoitetaan lähete katkaisuhuoltoon (Tampere 2011).

Kurussa sijaitsevaa Palthoniemen huoltokotia ylläpitää Tampereen kaupungin terveys- ja sosiaalitoimi. Se on tarkoitettu tamperelaisille miehille ja naisille, joilla on pitkään jatkunut vakava päihdeongelma. Pääsääntöisesti hoitoon ohjaututaan sairaaloista, avohuollosta tai suoraan kotoa. Hoitoon ottamisesta päättää loppukädessä laitoksen johtaja. Hoitopalveluihin sisältyy peruspalveluiden lisäksi lääkinnällinen hoito, sosiaalisten asioiden hoito ja toiminnallinen hoito sekä yksilöhoito. Lääkärin vastaanotto on kerran viikossa. Asiakaspaiikkoja Palthoniemessä on 47. Liikuntarajoitteisilla on myös mahdollisuus asumiseen. (Tampere 2011).

Sosiaalipäivystys antaa neuvoja päihteidenkäyttäjille. Sosiaalipäivystykseen voi hakeutua myös oma-aloitteisesti. Työntekijät ohjaavat päihdeasiakkaita jatkohoitoon ja vastaavat laitoshoidon maksusitoumuksen kirjoittamisesta. (Tampere 2011.)

Rauhaniemessä sijaitseva perhetukikeskus Päiväperho on tarkoitettu päihdeongelmasta kärsiville raskaana oleville, äideille ja perheille. Siellä voi keskustella luottamuksellisesti ohjaajien ja sairaanhoitajien kanssa tai osallistua erilaisiin terapiaryhmiin. Päiväperho toimii myös äitiys- ja lastenneuvolana päihdeongelmasta kärsiville raskaana oleville naisille. Päiväperho on yhdyslinkki päihdehuollon, lastensuojelun, äitiys- ja perheneuvoloiden välillä. Päiväperhon palveluihin voi hakeutua oma-aloitteisesti, palvelut ovat maksuttomia eikä ajanvarausta tarvita. Vieroitushoidosta peritään normaali asiakasmaksu. Kriisiosaston puhelin on käytettävissä ympäri vuorokauden joka päivä. Päiväperhossa on perhekuntoutusosasto. Sijoituksesta osastolle päättää alueellisen sosiaaliaseman sosiaalityöntekijä. (Tampere 2011.)

5.18 Urjala

Kuntalaisilla on käytössä Tampereen, Valkeakosken tai Forssan A-klinikoiden palvelut, sekä Tampereen nuorisoasema. Urjalalla on yksi päihdehuollosta vastaava sosiaalityöntekijä, jolle on arkipäivisin puhelinaika ja ajanvarausmahdollisuus. (Urjala 2011.)

5.19 Valkeakoski

Kuntalaisilla on käytössä kunnan terveyskeskus, sekä A-klinikka. A- klinikalla hoidetaan päihdekatkaisut, niin avo-, kuin laitoshoidossakin. A- klinikalla voidaan hoitaa esimerkiksi lääkehoito tai korvaushoito. Laitoshoitoon tarvitaan lähete omalääkäriltä. A-klinikan työntekijöille on ajanvaraus, aamupäivisin sairaanhoitajan vastaanotolle on mahdollista tulla ilman ajanvarausta. (Valkeakoski 2011.)

5.20 Vesilahti

Vesilahdessa päihdehoito toteutuu avo-, ja laitospalveluina. Laitoshoitoa saa Tampereen A-klinikan katkaisuhuoltoasemalla, Vesilahden terveyskeskuksessa ja Mainiemen kuntoutumiskeskuksessa, joka antaa pääsääntöisesti pidempiaikaista laitostuntoutusta. Laitoshoitoon hakeudutaan sosiaalityöntekijän kautta, terveyskeskuksen katkaisuhuitoon lääkärin kautta. Hoito on maksullista. (Vesilahti 2011.)

5.21 Virrat

Virtain terveyskeskuksessa tapahtuu suurin osa kunnan päihdehoidosta. Terveyskeskuksessa järjestetään myös katkaisuhuitoa, johon on hakeuduttava lääkärin kautta. Muu hoito päihdeongelmallisille tapahtuu ostopalveluina eri hoitopisteistä, riippuen potilaan yksilöllisestä hoidon tarpeesta. Sosiaalijohtaja hoitaa mahdolliset tarvittavat maksusitoumukset laitostuntoutukseen. (Virrat 2011.)

5.22 Ylöjärvi

Kunnassa työskentelee A-klinikkatoimen työntekijä, jonka kanssa on mahdollista asioida päihdeongelmiin liittyvissä asioissa ilman lähetettä. A-klinikkatoimen sairaanhoitaja on tavattavissa aina maanantaisin. Muina aikoina kuntalaiset voivat käyttää Tampereen A-klinikkatoimea maksutta. Katkaisuhoidon tarpeen arvioi omalääkäri. Sosiaalityöntekijä myöntää maksusitoumukset muualla kuin terveyskeskuksessa tapahtuvaan laitoshoitoon. (Ylöjärvi 2011.)

Ylöjärvi on yhtenä sopimuskuntana mukana Tampereen selviämishoitoaseman toiminnassa. Asemalla on kaksi paikkaa sopimuskuntalaisille, joita he voivat hyödyntää joka päivä läpi vuorokauden. (Tampere 2011.)

5.23 Kuntien yhteiset päihdehoidon laitospaikat

5.23.1 A-klinikkatoimi

Tampereen A-klinikkatoimen palvelut on tarkoitettu yli 25-vuotiaille tamperelaisille ja sopimuskuntalaisille päihdeongelmista kärsiville ja heidän läheisilleen. Hoitoon voi hakeutua myös muista kunnista joko itsemaksavana tai jos maksusitoumuksista on sovittu oman kunnan sosiaalityöntekijän kanssa. Hoito alkaa päivystysvastaanotolla, jossa arvioidaan asiakkaan tilanne ja tehdään hoitosuunnitelma yhdessä asiakkaan kanssa. Hoitomenetelminä käytetään yksilö-, pari-, perhe- ja ryhmäterapiaa sekä akupunktiota ja tarvittaessa lääkehoitoa. Tampereen A-klinikan yhteydessä toimii tehostettua avokatkaisuhoidon toteuttava päiväosasto. Tampereen säätiön palveluihin kuuluu myös kuntoutumiskeskus Vipunen, Matala, Nervi, nuorisoasema ja K-klinikka. (A-klinikkatoimi 2011.)

Kuntoutumiskeskus Vipunen on tarkoitettu täysi-ikäisille päihdeongelmista kärsiville asiakkaille. Vipusella on 23-paikkainen katkaisuhoidon osasto sekä 10-paikkainen kuntoutusosasto. Vipuselle ei tarvita lähetettä ja yhteyttä voi ottaa myös asiakas itse. Muiden kun sopimuskuntien asukkaiden tulee huolehtia maksusitoumus ennen hoitoon tuloa. (Vipunen 2011.)

Matala on matalan kynnyksen periaatteella toimiva maksuton avohoitopaikka huume- ja sekakäyttäjille sekä heidän läheisilleen. Se on tarkoitettu tamperelaisille sekä muille sopimuskuntalaisille eikä sinne tarvita lähetettä. Sen palveluihin kuuluu muun muassa hoidon tarpeen arviointi, hoitoon ohjaus, perhe- ja verkostotyö sekä avohoidon sisältäen mahdollisen lääkehoidon. Matalassa voi asioida, vaikka asiakas ei olisi vielä valmis päihdeettömyyteen. Myös päihdeongelmaisen läheiset voivat saada tukea ja neuvontaa Matalasta vaikka itse päihdeongelmasta kärsivä ei olisikaan vielä Matalan asiakas. (Matala 2011.)

Terveysneuvontapiste Nervin asiakasryhmä koostuu suonenensisäisesti huumeita käyttävistä asiakkaista ja muista huumeiden riskikäyttäjistä. Asiointi tapahtuu nimimerkillä ja on avoin kaikille kotikunnasta riippumatta. Yhteydenotto tapahtuu puhelimitse tai käymällä paikanpäällä aukioloaikoina. Palveluihin kuuluu muun muassa käyttövälineiden vaihto, hepatiittirokotusten ilmainen anto, tartuntatautitestit, mahdolliset kotikäynnit ja hoitoon ohjaus. Asiakkaille palvelut ovat maksuttomia. (Nervi 2011.)

Nuorisoaseman palvelut on tarkoitettu alle 25-vuotaille nuorille ja heidän perheille. Sopimuskuntien asukkaille hoito on maksutonta. Nuorisoasemalle ajanvaraus ei ole välttämätöntä eikä lähetettä tarvita. Vanhemmille ja nuorelle voidaan tarvittaessa varata myös erilliset vastaanottoajat tilanteen kartoitusta ja jatkotoimenpiteiden suunnittelemista varten. (Nuorisoasema 2011.)

K-klinikka on avohoitoyksikkö, joka toteuttaa korvaus- ja vieroitushoitoa täysi-ikäisille opioidiriippuvaisille. Hoitomuotoina käytetään lääkinnällistä sekä psykososiaalista kuntoutusta. Palvelut on tarkoitettu asiakkaille, joiden kotikunta on tehnyt ostosopimuksen korvaus- tai vieroitushoidosta A-klinikkasäätiön kanssa. Kotikunnasta tarvitaan lähete Tampereen yliopistollisen sairaalan päihdepsykiatrian poliklinikalle, jossa arvioidaan hoidon tarve. Jos arvioinnissa todetaan hoidon tarve, aloitusjakso tapahtuu Pitkänniemen osastolla APS5. Jakson pituus mitoitetaan asiakkaan tavoitteiden mukaan. Hoito on erittäin vaativa ja tiivis, joten asiakkaan on oltava erityisen sitoutunut hoitoonsa. (K-klinikka 2011.)

5.23.2 Kaivanto

Kaivannon sairaalassa järjestetään katkaisu- ja vieroitushoitoa, sekä pitkäaikaista, kuntouttavaa päihdehoitoa. Päihdehoitoon tarvitaan aina lääkärin lähete. Päihdehoitoon hakeutuvat haastatellaan hoidon tarpeen arvioimista varten. Haastattelussa suunnitellaan hoidon kesto ja säännöt sekä mahdollinen jatkohoito. Myös intervallijaksot voivat olla osa hoitoa, jolloin tarkistetaan potilaan päihde-teettömyydessä pysyminen ja tuetaan siinä jatkamista. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2011.)

Hoito toteutuu joko osastolla 1 tai päihdepsykiatrisessa yksikössä, joka on tarkoitettu pidempiaikaiseen kuntoutukseen. Pidempiaikainen kuntoutus päihdepsykiatrisessa yksikössä vaatii päihdekatkaisun joko avopuolella, terveyskeskuksessa tai Kaivannon sairaalassa. Päihdepsykiatrian yksikön

kuntoutukseen tarvitaan läheteen lisäksi myös oman kunnan maksusitoumus. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2011.)

5.23.3 Mainiemi

Lammilla sijaitseva päihdekuntoutusta tarjoava Mainiemen kuntoutuskeskus on tarkoitettu miehille, naisille ja perheille. Se on Hämeen kuntayhtymän 29 jäsenkunnan omistama. Sen toiminta-alueena on Päijät-Häme, Kanta-Häme ja Pirkanmaa. Asiakkaaksi voi tulla myös muualta kuin jäsenkunnista. Mainiemen palveluihin kuuluu kuntoutusjaksot, intervallijaksot sekä korvaushoidon tehoste- ja kuntoutumisjaksot. Toimintaan kuuluu myös päihdehuollon avopalvelut. (Mainiemi 2011.)

Kuntoutumisjaksolle on mahdollisuus päästä ottamalla yhteyttä oman kunnan A-klinikkaan, sosiaalitoimeen, terveyskeskukseen tai mielenterveystoimistoon. Myös työterveyshuolto, yksityislääkärit tai sairaalat voivat ohjata asiakkaan kuntoutumisjaksolle hoitoon. Maksusitoumusasiat on hoidettava oman kunnan sosiaalitoimen kanssa. (Mainiemi 2011.)

5.23.4 Pitkäniemi

Sairaalan osastolla APS 5 hoidetaan huume- ja sekapäihderiippuvaisia potilaita. Osastolla hoidetaan myös potilaita, jotka tarvitsevat sairaalavieroitusta huumeista, lääkkeistä ja/tai sekakäytöstä. Osastolla aloitetaan korvaus- ja ylläpitohoitoja koko TAYS -piirin alueelta. Osastolla on 14 potilaspaikkaa, jotka on jaettu kahteen eri osaan. Lisäksi tarvittaessa on käytössä yksi kriisipaikka. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2011.)

Hoitoon tullaan lääkärin läheteellä joko Tampereen yliopistollisen sairaalan päihdepoliklinikalta, avohoidosta kutsuttuna tai siirtona toiselta sairaalaosastolta, tai päihdehuollon laitoksesta. Avohoidosta potilas kutsutaan ennen hoitoon tuloa polikliiniseen haastatteluun, jossa suunnitellaan hoidon tavoitteet ja pituus. (Pirkanmaan sairaanhoitopiiri 2011.)

5.24 Yhteenveto

Kunnat ovat järjestäneet hyvin eri tavoin päihdehoitopalvelunsa. Ensisijaisesti kaikissa kunnissa otetaan yhteyttä kunnan sosiaalityöntekijään tai kunnan terveyskeskukseen. Osassa kunnista on nimetty oma päihdetyöntekijä, joka vastaa kunnan päihdehoidosta.

Suurin osa kunnista on järjestänyt päihdehoitonsa joko osittain tai kokonaan ostopalveluina. Yleisesti ostopalvelut on järjestetty A-klinikan toimesta tai ne on ostettu toiselta kunnalta. A-klinikkatoimen palvelut ovat maksuttomia asiakkaille ja niihin voi hakeutua ilman lähetettä, poikkeuksena tästä K-klinikka. Pääsääntöisesti hoito A-klinikkasäätiön palveluissa on järjestetty avopalveluina.

Laitoshoito Pirkanmaalla keskittyy kolmeen eri hoitopaikkaan. Mainiemi on kuntoutumiskeskus päihderiippuvaisille, kun taas Pitkäniemi ja Kaivanto ovat sairaaloita, joissa on erilliset osastonsa päihdepotilaille. Hakeutuminen laitoshoitoon tapahtuu sosiaalitoimen, päivystyksen tai terveyskeskuksen kautta. Kuntoutuskeskuksiin voi hakeutua myös A-klinikan kautta.

6 POHDINTA JA KEHITTÄMISEHDOTUKSET

6.1 Eettisyys

Tutkimustehtävän valinta on eettinen ratkaisu. Eettiseen pohdintaan tulee sisältyä se, miksi tutkimus tehdään ja kenen ehdoilla tutkimusaihe valitaan. (Tuomi & Sarajärvi 2006, 126.) Tämän opinnäytetyön aihe on lähtöisin Tampereen kaupungilta, jonka sairaanhoitajat tarvitsivat tietoa Pirkanmaan päihdepalveluista hoitoonohjauksen tueksi. Valmistunut opas vastasi työelämätahon tarvetta., Tutkimuslupaa työlle ei tarvinnut hakea, koska päihdepalveluita koskevat tiedot ovat julkisia.

Hyvän tieteellisen käytännön noudattaminen velvoittaa kaikkia tutkimuksen tekijöitä. Hyvällä tieteellisellä käytännöllä tarkoitetaan, että tutkija noudattaa eettisesti kestäviä tiedonhankinta- ja tutkimusmenetelmiä ja perustaa tiedonhankintansa oman alan tieteellisen kirjallisuuden tuntemukseen, sekä asianmukaisiin lähteisiin. (Vilka & Airaksinen 2007, 29-30.) Opinnäytetyön lähdeviitteet on pyritty merkitsemään huolellisesti ja ne löytyvät lähdeluettelosta.

Tässä opinnäytetyössä olemme käyttäneet kaiken kokoon saamamme tiedon. Lähteinä kuntien verkkosivut ja henkilökohtaiset tiedoksiannot kuntien päihdehuollosta vastaavilta työntekijöiltä olivat kyseisestä aiheesta informatiivisimpia ja ajanmukaisimpia tietoja mitä saimme

6.2 Luotettavuus

Opinnäytetyötä tehdessä on tärkeää arvioida lähteiden ja niistä saatujen tietojen luotettavuutta. Luotettavuuden arvioinnin lisäksi joutuu miettimään, mitä tietoa valitaan, miten valinta suoritetaan sekä miten sen sisältöä ja merkitystä tulkitaan. (Mäkinen 2005, 85-86.) Kuntien päihdehoitoa koskevat tiedot keräsimme pääsääntöisesti kuntien kotisivuilta.

Luotettavuuden ongelmaksi tuli kotisivujen mahdollinen tietojen vanhentuminen. Joidenkin kuntien kotisivut olivat selkeästi päivittämättä. Näissä tapauksissa tarkistimme tietoja ottamalla yhteyttä puhelimitse tai sähköpostin välityksellä kunnan päihdehuollosta vastaavalle työntekijälle. Näin pyrimme saamaan mahdollisimman ajantasaista tietoa opinnäytetyöhömmme.

6.3 Kehittämisehdotukset

Kehittämisehdotuksina esitämme vastaavan oppaan laatimista, mutta digitaalisessa muodossa, jotta oppaan päivitettävyys helpottuisi. Ehdotamme myös, että Tampereen kaupunki säännöllisesti päivittäisi opasta, jotta tiedot pysyisivät ajantasaisina. Päivitettävässä oppaassa olisi hyvä kiinnittää huomiota sen helppouteen myös asiakkaan näkökulmasta.

LÄHTEET

- Akaa. 2011. Päihdehuolto. Luettu 12.5.2011. www.aka.fi
- A-klinikkatoimi. 2011.Tampere. Luettu 29.7.2011. www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/
- Boelius, T. 2008. Naiset raittiuden vaalihoitoista päihdeidenkäyttäjiksi. Pidä kiinni –projekti.
- Elämäntapaliitto.2011.Hoitoonohjaus.Luettu.11.8.2011. www.taitolaji.fi/ammattilaiselle/huugontyokalupakki/hoitoonohjaus
- Havio, M., Inkinen, M. & Partanen, A. 2009. Päihdehoitotyö. Jyväskylä. Tammi
- Henkilökohtainen tiedonanto. Vastaavaa sosiaalityöntekijä. Nokian kaupungin päihdeyksikkö. 3.8.2011
- Henkilökohtainen tiedonanto. Päihdesosiaalityöntekijä. Ikaalinen.26.8.2011
- Henkilökohtainen tiedonanto. Sosiaalityöntekijä. Juupajoki. 29.8.2011
- Hirschovits, T. 2008. Riippuvuus ilmiönä. Teoksessa: Holmberg, J., Hirschovits,T., Kylmänen, P & Agge, E. (toim.) Tämä potilas kuuluu meille. Helsinki: Sairaanhoidtajaliitto, 27-45.
- Holmberg, J. 2010. Päihderiippuvuudesta elämänhallintaan. Helsinki. Edita Prima Oy.
- Hämeenkyrö. 2011. Päihdepalvelut. Luettu10.5.2011. www.hameenkyro.fi
- Ikaalinen.2011.Päihdehuolto.Luettu2.18.2011. www.ikaalinen.fi/kaupunki/palvelut/sosiaali-ja-terveystoimi/sosiaalipalvelut/paihdepalvelut/
- Inkinen, M., Partanen, A. & Sutinen, T. 2006. Päihdehoitotyö. Tampere. Tammi.
- Kaivola, T. 2001. Interventiomahdollisuudet huumeiden käyttäjien päihdeongelmiin somaattisen sairaalahoidon aikana. Helsinki. Sosiaali- ja terveysministeriö. Edita.
- Kangasala.2011.Päihdehuolto.Luettu2.8.2011.
www.kangasala.fi/sosiaali_ja_terveys/sosiaalityon_palvelut/paihdepalvelut/
- Kihniö. 2011. Päihdehuolto. Luettu 29.7.2011. www.kihnio.fi/sosiaali-ja-terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paihdehuolto.html
- K-klinikka. 2011. A-klinikka.Tampere. Luettu 4.8.2011. www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/k-klinikka
- Kylmänen, P. 2005. Kun kaikki muutkin: nuorten ehkäisevä päihdetyö. Helsinki. Tammi
- Lappalainen-Lehto, R., Romu, M-L., & Taskinen, M. 2007. Haasteena päihdeet. Helsinki. WSOY
- Lempäälä. 2011. Päihdetyö. Luettu 11.8.2011. www.lempaala.fi
- Mainiemi kuntoutumiskeskus. 2011. Luettu 27.9.2011. www.mainiemikk.fi

- Marjalinna. 2011. Luettu 2.8.2011. www.marjalinna.fi/
- Matala. 2011. A-klinikka. Tampere. Luettu 4.8.2011. www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/matala
- Mattila K. 2007. Arvostava kohtaaminen arjessa, auttamistyössä ja työyhteisössä. Pskustannus.
- Mäkelä, R. 2003. Hoitojärjestelmät. Teoksessa: Päihdelääketiede. Salaspuro, M., Kiiänmaa, K., Seppä K (toim.) Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.
- Mäkinen, O. 2005. Tieteellisen kirjoittamisen ABC. Helsinki. Tammi.
- Mänttä-Vilppula.2011.Päihdehuolto.Luettu29.7.2011. www.manttavilppula.fi/sosiaali_ ja_ terveys/
- Nervi. 2011. A-klinikka. Tampere. Luettu 4.8.2011. www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/nervi
- Nokia.2011.Päihdehuolto.Luettu29.7.2011.
www.nokiankaupunki.fi/palvelut/perusturva_ ja_ terveys/terveys/mielenterveys- ja_ paihdepalvelut/paihdeyksikko/#
- Nuorisoasema.2011.A-klinikka.Tampere.Luettu4.8.2011.www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/nuorisoasema
- Orivesi. 2011 Päihdehuolto. Luettu 3.6.2011. www.orivesi.fi
- Parkano.2011.Päihdehuolto.Luettu.2.8.2011.
www.parkano.fi/palvelut/sosiaalipalvelut/aikuissosiaalityoe/paihdehuolto.html
- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Kaivannon sairaala. Luettu 3.8.2011. www.tays.fi
- Pirkanmaan sairaanhoitopiiri. Pitkäniemen sairaala. Luettu 1.5.2011. www.tays.fi
- Pirkkala.2011.Päihdehuolto.Luettu4.8.2011.
www.pirkkala.fi/terveys_ ja_ hyvinvointi/sosiaalipalvelut/sosiaalityo/paihdepalvelut/
- Punkalaidun.2011.Päihdehuolto.Luettu 2.8.2011.www.punkalaidun.fi
- Pälkäne.2011. Sosiaalityö. Luettu 11.7.2011. www.palkane.fi
- Päihdehuoltoasetus (653/86)
- Päihdehuoltolaki (1986/41)
- Päihdetilastollinen vuosikirja 2010. Alkoholit ja huumeet. SVT Sosiaaliturva 2010. Helsinki: THL, 2010
- Ruovesi. 2011. Päihdehuolto. Luettu 28.7.2011. www.ruovesi.fi
- Saarelainen, R., Stengård, E., Vuori-Kemilä, A. 2003. Mielenterveys- ja päihdehoitotyö. Porvoo. WSOY.
- Salaspuro, M., Kiiänmaa, K., Seppä, K (toim.) 2003. Päihdelääketiede. Helsinki. Duodecim

Sastamala.2011.Päihdehuolto.Luettu29.7.2011. www.sastamalankaupunki.fi

Sosiaalihuoltolaki (710/82)

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö.2011. Mielenterveys- ja päihdepalvelut. Luettu 22.7.2011. www.stm.fi/sosiaali_ja_terveyspalvelut/mielenterveys_ja_paihdepalvelut

Stakes. 2011. Riskikulutuksen varhainen tunnistaminen ja mini-interventio. Luettu 22.7.2011. www.info.stakes.fi/NR/rdonlyres/B346C821-931B-4D6D-80C8-273AA617D82B/13159/Alkoholi_perusterveydenhuolto_verkko.pdf

Suomen perustuslaki (731/1999)

Tampere.2011.Päihdehuolto.Luettu4.8.2011. www.tampere.fi/perhejasosiaalipalvelut/paihdepalvelut.html

Terveyden ja hyvinvoinnin laitos. 2011. Artikkelit. Suomen huumetilanteessa merkkejä heikkenemisestä. Luettu 27.9.2011. www.thl.fi/fi_FI/web/fi/uutinen?id=23932

Urjala. 2011 Päihdehuolto. Luettu1.8.2011. www.urjala.fi

Valkeakoski. 2011. Päihdehuolto. Luettu 1.6.2011. www.valkeakoski.fi

Vesilahti.2011.Päihdehuolto.Luettu27.7.2011. www.vesilahti.fi/terveys_ja_hyvinvointi/sosiaalitoimi/paihdehuolto/

Vilkka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä. Tammi

Vipunen.2011.A-klinikka.Tampere.Luettu4.8.2011. www.toimipaikka.a-klinikka.fi/tampere/kuntoutumiskeskus

Virrat. 2011. Päihdehuolto. Luettu 29.7.2011. www.virrat.fi

Ylöjärvi.2011.Päihdehuolto.Luettu29.7.2011. www.ylojarvi.fi/palvelut/sosiaali_ja_terveyspalvelut/sosiaalipalvelut/paihdehuolto/

PIRKANMAAN PÄIHDEPALVELUT

Opas kuntien päihdepalveluista yhteystietoineen
Hanna Bragge
Janette Hiltunen
Tamk 2011

JOHDANTO

- ▣ Perusterveydenhuolto hoitaa pääsääntöisesti päihdeongelmaisen hoidon. Ensisijaisesti hoitoon hakeutuminen tapahtuu terveyskeskuksessa.
- ▣ Päihdehuollon palveluihin hakeuduttaessa on hyvä ottaa ensin yhteys oman kunnan sosiaalityöntekijään tai mahdolliseen päihdehuollosta vastaavaan työntekijään.
- ▣ Tampereen A-klinikkatoimen palvelut ovat avoimia kaikille Pirkanmaan kuntalaisille ja niihin voi hakeutua myös oma-aloitteisesti eikä lähetettä tarvita. (Kts. A-KLINIKKA)
- ▣ Oppassamme kunnat aakkosjärjestyksessä ja yhteiset päihdepalvelut lopussa

(Jatkuu)

LIITE 1: 2 (15)

AKAA

- Sosiaalityöntekijä/
Päihdetyöntekijä
Akaan kaupunki
PL 34, 37801 Toijala
Puh: 03 569 1120 (vaihde)
- Päihdetyönohjaaja
Pajantie 6, 37830 Viiala
Puh: 040 335 3414
- Ostopalvelut:
- Valkeakosken A-
Klinikkka
Valtakatu 31 C, 37600
Valkeakoski
puh: 040 335 7370
- Mahdollisuus käyttää
Tampereen A-
klinikkatoimen palveluita
(kts. A-KLINIKKA)

HÄMEENKYRÖ

- Hämeenkyrön
perusturvakeskus
Sosiaalityöntekijä
Puh: 050 596 9136
Sosiaalityöntekijä
Puh: 050 68 241
(päihdehuolto asiakkaat
A-L)
- Sosiaalityöntekijä
Puh: 050 5969134
(päihdehuolto asiakkaat
M-Ö)
- Päihdetyön
sosiaalityöntekijä
Puh: 041 445 4826
- Terveyskeskus
Härkikuja 10
39100 HÄMEENKYRÖ
Puh: 03 286 4511 (vaihde)
Päihdesairaanhoidaja
puh: 050 502 3200
- Mielenterveystoimisto
Härkikuja 6
39100 Hämeenkyrö
Puh: 03 311 615
- Mahdollisuus käyttää
Tampereen A-
klinikkatoimen palveluita
(kts. A-KLINIKKA)

LIITE 1: 3(15)

IKAALINEN

- ▣ Päihdesosiaalityöntekijä
puh: 041-4454826
Soittoaika ke-pe
- ▣ Sosiaalityöntekijä
Puh: 03-45011
Soittoaika ti-pe klo 11-12
- ▣ Mahdollisuus käyttää
Tampereen A-
klinikkatoimen palveluita
(kts. A-KLINIKKA)

JUUPAJOKI

- ▣ Sosiaalityöntekijä
Puh: 03-377 5122
Ajanvaraus ma-pe
klo 12.00 - 13.00
- ▣ Ostopalvelut:
 - ▣ A-klinikan Oriveden
toimipiste
Keskustie 42
35300 Orivesi
Puh: 040 133 6546 tai
puh: 03-3340130
 - ▣ Tampereen A-klinikan
palvelut ovat käytettävissä
(kts. A-KLINIKKA)

LIITE 1: 4 (15)

KANGASALA

- ☐ Sosiaali- ja terveyskeskus
Urheilutie 15
36201 Kangasala
Puh: 03 56554050
Neuvonta
Puh: 03 56553000 Keskus
- ☐ Avoinna:
ma - pe 9 -11
Asiointi ajanvarauksella
ma - pe 9 - 15
- ☐ Mahdollisuus käyttää
Tampereen A-
klinikkatoimen palveluita
(kts. A-KLINIKKA)

KIHNIÖ

- ☐ Päihdehuollosta vastaava sosiaalityöntekijä
puh: 03 444 1249
Ajanvaraus ma-pe 9-10

LIITE 1: 5 (15)

LEMPÄÄLÄ

- ▣ Päihde- ja sosiaalityöntekijät:
Puh: 03 565 51 000
Puhelinajat: ma-ti, to ja pe klo 12.30-13.30
ke klo 8.00-8.45
- ▣ Valkeakosken A-Klinikka
Valtakatu 31 C, 37600 Valkeakoski
puh: 040 335 7370

MÄNTTÄ-VILPPULA

- ▣ Päihdehuolto
Pakkaajankatu 18 D 1.krs, 35800 MÄNTTÄ
Puh: 03 3116 8737
- ▣ Sairaalahoito Mäntän sairaalassa
Sairaalantie 16835800 Mänttä-Vilppula
Puh: 03 311 616 (vaihde)

LIITE 1: 6 (15)

NOKIA

- Päihdeyksikkö
Alasairaalankatu 3, 37100 NOKIA

Päihdeyksikön sosiaalityöntekijät
Puh: 050 395 8827 (asiakkaat A-Q) tai
050 395 8828 (asiakkaat R-Ö)
puhelinaika klo 11.30 - 12.00 (ma-pe)

- Terveyskeskuksen päihdevastuusairaanhoitajat
Keski-Nokian aluevastaanotto puh: 03 5652 1041
Pohjois-Nokian aluevastaanotto puh: 03 5652 1042
Etelä-Nokian aluevastaanotto puh: 03 5652 1040

ORIVESI

- Terveyskeskus
Sairaalantie 6, 35100 ORIVESI AS
Puh: 03 5655 4000

- A-klinikkatoimen sivuvastaanotto
Oriveden mielenterveystoimisto
Keskustie 42, 35300 Orivesi
Puh: 040 133 6546 tai puh: 03-3340130

- Tähtiniemen tukikodin päiväkeskus
Tähtiniemenranta 7 35100 Orivesi
Työntekijät: Päihdeohjaaja puh: 050 412 3121 tai puh: 050 447 3317
Avoinna: Ma, ke, to, pe klo 8.30-12.00, ti klo 10.00-14.00

- Tampereen A-klinikkatoimen palvelut käytettävissä
(kts. A-KLINIKKA)

LIITE 1: 7 (15)

PARKANO

- ▣ A-Klinikan Parkanon toimipiste :
Parkanontie 48, 39700 PARKANO (terveyskeskus)
puh: 044 5781450 keskiviikkoisin 8-16 (sop.)
- Voi ottaa itse yhteyttä, ei lähetettä, ilmainen
- ▣ Lisätietoja päihdehuollon palveluista sosiaalityöntekijältä
ma-pe klo 13.00-13.30
Puh: 03 44331 (vaihde)
- ▣ Tampereen A-klinikkatoimen palvelut käytettävissä
(kts. A-KLINIKKA)

PIRKKALA

- ▣ Pirkkalan perusturvaosasto (Sosiaalityö ja toimeentuloturva)
Suupantie 11 33960 PIRKKALA
Neuvonta puh: 03 565 24940
Avoimma ma 10.00 -17.00 ja ti-pe klo 9.00-13.30
Puhelinaika: ma 9.45 - 10.30 ti, to, pe klo 9.15-10.00 ke ei puhelinaikaa
- ▣ Sosiaalityön johtaja puh: 03 565 24921
-Hoitaa maksusitoumukset
- ▣ Pirkkalan terveyskeskus (Katkaisuhoito)
Lentoasemantie 60 33960 Pirkkala
Vaihde puh: 03 565 24000
- ▣ Mahdollisuus käyttää Tampereen A-klinikkatoimen palveluita (kts. A-KLINIKKA)

LIITE 1: 8 (15)

PUNKAL Aidun

- ▣ Sastamalan päihdeklinikan sivutoimipiste
Punkalaitumen terveysasema
Riissuontie 2 A 5 31900 PUNKAL Aidun
Puh: 010 8373 907
Avoimna ke 9-12
Ajanvaraus Päihdeklinikan kautta (kts. Sastamalan kunta)
- ▣ Sosiaaliohjaaja Puh: 050 560 0056
Puhelinaika klo 12.00-13.00
- ▣ Marjalinna-yhteisö
Kostilantie 297 31900 Punkalaidun
Puh: 02 767 4522
Hoitoon voi hakeutua sosiaalitoimiston, A-klinikan ja terveyskeskuksen kautta. Maksusitoumuksella tai itsemaksavana.

PÄLKÄNE

▣ Sosiaalitoimisto
Keskustie 1 36600 Pälkäne
puh: 03 579 11.
Ajanvaraus: 9.00 - 10.00	▣ Valkeakosken A-klinikka
Valtakatu 31 C, (2. kerros)
37600 Valkeakoski
Puh: 040 3357370
Avoimna:
ma-to 8:30-16:00
pe 8:30- 14:00
Päivystysvastaanotot
ma-pe 8:30- 10:30
Muina aikoina
ajanvarauksella.
<p>Sosiaalityöntekijä
puh: 0400 702 761
(A-L)   Sosiaalityöntekijä
puh: 040 775 7026
(M-Ö)</p>	

LIITE 1: 9 (15)

RUOVESI

- ▣ Ruoveden terveystasema
Ruovedentie 56
puh: 03 311 70207
Avoimna 8-16
- ▣ Sosiaalitoimisto
Ruovedentie 30
- ▣ Kuntalaiset voivat käyttää
Tampereen A-
klinikkatoimen palveluita
(Kts. A-KLINIKKA)

SASTAMALA

- ▣ Sastamalan päihdekliniikka
Onkiniemenkatu 18, 2. krs 38200 Sastamala
Puh: 010 8373 900
- Päihdeklinalle ei tarvita lähetettä, auki joka arkipäivä
- ▣ Sastamalan terveyskeskus ja Vammalan aluesairaala antavat osastohoitoa päihdeongelmalliselle
- ▣ Päihdepalvelut/perusterveydenhuolto
Terveyskeskus arkisin klo 8.00-15.00
Puh: 03 5210 2500
- ▣ Vammalan aluesairaala
Puh: 03 311 615 (vaihde)

LIITE 1: 10 (15)

TAMPERE

- ▣ Terveyspalvelujen neuvonta
Puh: 03 10023
joka päivä klo 7 - 22:
ajanvaraus omalääkärille ja
sairaanhoidajalle
- ▣ Perhetukikeskus
Päiväperho
Rauhaniementie 21
33180 Tampere
Puh: 03 5657 3784
ma, ti, ke, pe klo 10 - 14, to
suljettu
-Voi hakeutua oma-
aloitteisesti, maksuton.
- ▣ Selviämisen- ja katkaisuhuoltoasema
Hatanpäänkatu 26, 33100 Tampere
Puh: 03 5657 3511,
(viranomaiskäyttöön)
Puh: 03 5657 3478,
katkaisuhuoltoarvio, asiakas voi
ottaa suoraan yhteyttä

URJALA

- ▣ Sosiaalityöntekijä
Puh: 03 5691 4014
Puhelinaika:
ma-pe klo 11-12
- ▣ Aukioloajat:
ma-to klo 8.30 -16.00
pe klo 8.30 - 14.00
ilman ajanvarausta
arkipäivisin klo 8.30 - 10.30
- ▣ Ostopalvelut:
▣ Valkeakosken A-klinikka
Valtakatu 31 C
37600 Valkeakoski
Puh: 040 3357 370
- ▣ Forssan A-klinikka
Sortohaankatu 3
30100 FORSSA
Puh. (03) 41912410

LIITE 1: 11 (15)

VALKEAKOSKI

- ☐ Sosiaali- ja terveystieteiden keskus
PL 54, Särpimäenkatu 27
37601 Valkeakoski
Puh. 03 5691 100
- ☐ Valkeakosken A-klinikka
Postiosoite:
Valtakatu 31 C, 2. krs,
37600 Valkeakoski
Puh: 040 335 7370
Aukioloajat:
ma-to klo 08.00 - 16.00
pe klo 8.00 - 14.00

VESILAHTI

- ☐ Vesilahden terveystieteiden keskus
Puh: 03 5652 7000
- ☐ Sosiaalityöntekijä
Puh: 03 5652 7410
- ☐ Kuntalaisilla mahdollisuus käyttää Tampereen A-klinikkatoimen palveluita (kts A-KLINIKKA)

LIITE 1: 12 (15)

VIRRAT

- ▣ Virtain terveystakeskus
Sairaalanatie 1, 34800 Virrat
Puh: 03 485 311 (vaihde)
-katkaisuhoitomahdollisuus

- ▣ Sosiaalijohtaja
puh: 03 485 1242, 044 715 1242
Sosiaalijohtaja hoitaa mahdolliset tarvittavat maksusitoumukset laitoskuntoutukseen.

YLÖJÄRVI

- ▣ A-klinikkatoimen Ylöjärven toimipiste
Terveystasema
Mikkolantie 10, 33470 Ylöjärvi
Sairaanhoidtaja Puh: 03 565 28131
puhelinaika maanantaisin klo 11.30-12.00
Tavattavissa maanantaisin klo 8.00-16.00
Ylöjärven perhekeskuksessa

- ▣ Mahdollisuus käyttää Tampereen A-klinikkatoimen palveluita (kts A-KLINIKKA)

LIITE 1: 13 (15)

KUNTIEN YHTEISET PÄIHDEPALVELUT

A-klinikka
Kaivanto
Pitkäniemi
Mainiemi

A-KLINIKKA 1/2

- Palvelut ovat maksuttomia, eikä niihin tarvita lähetettä
- K-klinikkaa lukuunottamatta asiakas voi hakeutua palveluihin itse
- A-klinikkatoimi:
Sumeliuksenkatu 13 a 8
33100 Tampere (3. kerros)
Puh: 03 253 9600 (vaihde)
-päivystysvastaanotto ma-pe klo 8.30-10.30
- MATALA:
Verkatehtaankatu 12
33100 Tampere
Puh: 03 3124 7200
Ma-ti 8.15 - 17.45 Ke 12 - 17.45 To-Pe 8.15 - 16
- Kuntoutumiskeskus
Vipunen (katkaisu- ja kuntoutusosastot)
Vipusenkatu 6
puh: 03-313 80 200

LIITE 1: 14 (15)

A-KLINIKKA 2/2

- A-klinikan Nuorisoasema
Sumeliuksenkatu 13 A 5
33100 Tampere
Puh: 03 253 9650
ma-ke 10-18 to-pe 8-16
- K-klinikka
Åkerlundinkatu 6
33100 Tampere
Puh: 03 253 9670 (vaihde)
Auki: ma-to 8-16 pe 8-15
Asiakasvastaanotto
arkisin 9-15
- Terveysneuvontapiste
Nervi
Suvantokatu 6
33100 Tampere
Puh: 03 3124 7240
ma-ke, pe 12.00 - 15.30 to
15.30 - 18.00

KAIVANTO

- Kaivannon sairaala
Lahdentie 1671
36270 Kangasala
- Päivystävä lääkäri
Puh: 050 0730568
- Jono-hoitaja
Puh: 050 3295326
- Ylilääkäri
Puh. 040 0616524
- Katkaisuhoidot/vieroitukset
- Pidempiaikainen kuntoutus
- Tarvitaan aina lähete
- Maksusitoumus oman
kunnan sosiaalityöntekijältä
pidempiaikaiseen
kuntoutukseen
päihdepsykiatrian yksikössä

LIITE 1: 15 (15)

PITKÄNIEMI

- ▣ Pitkäniemen sairaala
Akuuttipsykiatrian osasto 5
33380 Pitkäniemi
- ▣ Käyntiosoite:
- ▣ Pitkäniemi, rakennus 7
Nokia
- ▣ kanslia puh: 03 311 63590
lääkäri puh: 03 311 63592
Hoitopaikka - ja jonokyselyt
puh: 050-3278805
- ▣ Päihdevieroitukset
- ▣ Korvaushoidon aloitus/
tehostusjaksot TAYS
päihdepoliklinikan kautta
- ▣ Tarvitaan aina lähete

MAINIEMEN KUNTOUTUMISKESKUS

- ▣ Mainiementie 25 16900 Lammi
Puh: 03 633 2105
- Kuntoutumisjaksolle hakeutuminen: yhteys oman kunnan
A-klinikkaan, sosiaalitoimeen, terveystieteiden tai
mielenterveystoimistoon
- Asiakkaaksi voi tulla myös muualta kuin jäsenkunnista
- Hoitomaksusitoumus oman kunnan sosiaalityöntekijän
kautta.